

גיליון מס' 183 | פרשת פינחס (בח"ל בלק)
תשע"ו שנה ד'

גליון זה נודב לע"נ

הגאון רבי ישראל מאיר יוטקובסקי זצ"ל

נלב"ע עש"ק י"ח תמוז תשס"ו

תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"הנני נותן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

במדרש רבה (כ"א, א) איתא: "בדין הוא שיטול שכרו", וכבר רבו הביאורים בזה. וביאר רבינו שליט"א שעל כל עשיית מצוה אין מגיע שכר בדין, כי מחוייב ומצווה לעשותה, וכאן אמרו בגמרא שנכנס לסכנה גדולה שלא היה מחוייב בה, ולכן על פי דין מגיע לו שכרו.

"ובני קורח לא מתו" (כו, יא)

וברש"י: "הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם".
שאלה: וכיון שעשו תשובה למה נבלעו?

תשובה: עשו תשובה בעת הבליעה עצמה, אך לשון רש"י הוא "בשעת המחלוקת". אולם לא קשה כלל, שהם היו עמהם באותו מקום, והמקום נבלע ומקומם נשאר גבוה, וכיון שהיו באותו מקום על כן נבלעו, וזהו "נתבצר" להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם, שנשארו גבוה ולא נבלעו כ"כ כמו כולם.

(דרך שידה)

עלי שי"ה

"הספר שהיה מונח שלוש שנים"

השבוע הביא הרה"ג רבי אורי הכהן טיגר שליט"א מירושלים, את ספרו (הרביעי) "לדופקי בתשובה" למרן שליט"א. הספר הוא כמין "משנה ברורה" ערוך ומסודר על כל הלכות תשובה להרמב"ם עם ביאור "לדופקי בתשובה" ועם ביאור הלכה ושער הציון, עבודת עמל של כמה שנים וליקוט מיוחד מתוך אלפי ספרים ושות"ם כפי שיזכחו החונן לאדם דעת.

זכה המחבר, ובמשך שלוש שנים, עבר מרן שליט"א על כל הספר. כמעט בכל יום היה עובר על עוד כמה דפים מן הספר, בחביבות מיוחדת כתב לו הגהות רבות הערות והארות וכולם נדפסו בגליון הספר. בהקדמה, מציין הרב טיגר דבר מאוד פלאי "נוכחתי לראות דבר נפלא בהגהות מרן שליט"א, לאורך כל הספר, בדרך כלל במקום שהנידון הוא על דין עולם הבא ועונשו מצד מרן שליט"א להקל ככל האפשר, לדוגמא, הבאנו מחלוקת על הרוגי מלכות שמתו מתוך רשעים ולא חזרו בתשובה במיתתן אי מיתתן מכפרת, וכתב לנו מרן שליט"א דאזינן לקולא, וכן הבאנו לצדד דמי שניהם על המצות, אפילו את הזכויות שנתוספו לו כתוצאה ממעשיו בעקיפין אין מזכירין לו, מרן לא היה מרוצה וכתב שזה חומרא גדולה מידי, וכן במי שעשה מצוה בעשרת ימי תשובה ואח"כ נחלה ונעשה אנוס ואינו יכול לשוב כתבנו לצדד לקולא דכיון שהוא אנוס יתכן שהקב"ה יטה כלפי חסד להכריעו לכף זכות והסכים עמנו מרן שליט"א וכתב יפה דנת לכף זכות" ראה שם עוד דוגמאות רבות, ושעצם הדבר יש לו מקור בשו"ת אפרקסתא דענייא עיי"ש.

אחד הגדונים הכי מרתקים בספר (פ"ג ס"ק רמ"ז) עוסק בגדרו של העובד במשרד מס הכנסה ותפקידו הוא למצוא עובדים שלא מדווחים את ההכנסות כחוק, האם יש בזה איסור של מוסר ממון חבירו ביד אנס שהוא כגוי, או שאין בזה שום בעיה כי דינא דמלכותא דינא, ומביא שם כי מרן שליט"א סבור בזה שאמנם דין מוסר אין כאן כי דינא דמלכותא דינא אבל לכתחילה כדאי לא לקבל משרה כזו ולא משנת חסידים היא.

עוד כותב לדון שם בדברי הרמב"ם (פ"ד ה"ב) שאחד מהתנאים של זה שמהזיר אחרים בתשובה, שיהיה "חכם גדול וירא שמים מנעוריו", ולפי זה מי שהוא בעל תשובה והוא חכם גדול אך לא ירא ה' מנעוריו אין ראוי שיוכיח לאחרים כי לא יקבלו את כל דברי תוכחתו ויאמרו לו זכור מעשיך הראשונים, אך מרן שליט"א מפקפק בזה ומצדד כי יתכן שאם נולד להורים שאינם שומרי תורה ומצוות הרי הוא כתינוק שנשבה וממילא כשהוזר בתשובה הוא כקטן שנולד ובודאי נקרא ירא ה' מנעוריו עיי"ש.

נברך את הרב המחבר שזיכה את ציבור עמלי התורה ובפרט הצמאים לתורת מרן שליט"א שזיכה להוציא עוד הרבה ספרים טובים אמון.

דבר העורך

הכל לפי מה שנותנים מן השמים

בפיו מה לומר... (אומות ישר)

הרב צ. י. מספר אודות בטוי מעשי שנכר אצל רבינו שליט"א בענין זה: באחד הימים הגיע אל הרב צ. י. טוען רבני, ובפיו בקשה שיאמר לו מה עליו לקבל על עצמו, כדי להודות לה' על נס שארע לו.

אותו טוען רבני ספר כי הוא לומד בכולל בבני ברק חצי יום, ובשעות הבוקר הוא עוסק לפרנסתו. באותו יום בשעות הבוקר טפל בתיק גרושין של עורך דין בתל אביב, וכססימו שאל אותו עורך הדין היכן החנה את הרכב שלו.

"היום החניתי אותו רחוק" - השיב הטוען הרבני.

"בא עלה לרכב שלי ואקח אותך אליו" - הציע עורך הדין בנדיבות. "אין צורך" - השיב לו - "ההליכה טובה לי לבריאות..." איש שיחו נסה להתוכח שוב, אך בסופו של דבר הלך ברגל.

חלפה רק דקה מאז שנפרד מאותו עורך דין, ולפתע החריש את אזניו קול פצוץ אדיר - עוד רגע ומתברר כי מכוניתו של אותו עורך דין מולכדה, ומיד כשהתניע אותו התפוצצה המכונית והוא נרצח במקום...

"אלו הייתי משתכנע לעלות לרכב ההוא" - נרעד הטוען הרבני - "הרי שסופי היה כמותו... לכן אני חש שאני רוצה להתחזק במשהו".

הרב צ. י. הציע לו להכנס אתו לרבי חיים קניבסקי, אבל הטוען הרבני נרתע: שמעתי שהוא אומר לאנשים לגדל זקן, ואצלי הענין הזה לא בא בחשבון, אני אומר לך מראש-אעשה כל דבר שיאמר לי, מלבד גדול זקן... את זה ממש לא אוכל לעשות...

הלכו השנים לביתו של הגר"ח, ומיד לאחר שסים הטוען הרבני לספר את הסיפור אמר לו ר' חיים:

"נו ומה אומר לך לגדל זקן? הרי לא תשמע לי... אלא מה תוסיף בלימוד..."

ושני השואלים עמדו נרעשים למול גילוי רוח הקודש הזה... (ומתוק האור)

בברכת שבת טובה
צחק ציון ציון (ב"ב)

בס"ד

ביום א' י"ח תמוז ימלאו עשר שנים לפטירתו של האי גברא רבה הג"ר ישראל מאיר יוטקובסקי זצ"ל תלמיד חכם מובהק, שמרן הקה"י זצ"ל אמר עליו בצעירותו "התלמיד חכם של הדור", חסיד ועניו, לוחם מלחמות ה' ועוסק בצרכי ציבור באמונה, וממקורביו הגדולים של יבלחט"א רבינו שליט"א.

נלב"ע עש"ק י"ח תמוז תשס"ו

ר' ישראל מאיר היה מבאי ביתו של מרן הקה"י זצ"ל, אירע פעם שמרן הקה"י חתם על מכתב לטובת אגו"י בפרשה ציבורית מסוימת שבה פעל ר' ישראל מאיר נגד אגו"י, שאל אותו נכדו הג"ר אי"ש קניבסקי שליט"א הרי זה מתפרש נגד ר' ישראל מאיר. ענה לו מרן זצ"ל: ר' ישראל מאיר פועל לשם שמים, ואף אם יהיה מכתב נגדו הוא ימשיך בפעילותו, אך אני צריך לכתוב מכתב בשביל אגו"י. (יש לציין שלמרות שמרן הקה"י היה מורה להשתתף בבחירות לטובת אגו"י, לר' ישראל מאיר הורה באופן אישי שלא להשתתף בבחירות).

*

במשך כמה שנים היה ר' ישראל מאיר לומד עם רבינו שליט"א בחברותא בסדר הקבוע של שמונה דפי גמ' ליום, כבר בבחורותו בישיבת סלבודקא (לפני כשישים שנה) היה מגיע מידי יום לפנות בוקר לבית רבינו שליט"א ללמוד את שמונת הדפים. החברותא נמשכה שנים על גבי שנים, במהלך הספיקו לסיים כמה פעמים את כל הש"ס. וגם לאחר שכבר הפסיקו ללמוד בחברותא, היה ר' ישראל מאיר קשור בעבודות אהבה לרבינו שליט"א עד סוף ימיו.

בשעת לימודם המשותף בביתו של רבינו שליט"א, היה רבינו שליט"א מכין כוסות תה עבור שניהם. לאחר נישואיו של ר' ישראל מאיר, ביקש מרבינו שליט"א שיבוא ללמוד בביתו, היות ואינו יכול להשאיר את אשתו - תבלחט"א - לבדה בשעות אלו של לפנות בוקר, רבינו שליט"א הסכים והיה מגיע ללמוד בביתו של ר' ישראל מאיר. עד שנולד לר' ישראל מאיר בנו בכורו, אז אמר רבינו שליט"א: עכשיו כבר אינה נשארת לבד, ותוכל לבא ללמוד בביתי.

*

כידוע היה ר' ישראל מייצר ציציות, והיה משתמש בחוטי "פורגאן" אשר יש פוסקים החוששים שיש

בכך חסרון בעשייה "לשמה". אך מרן הסטייפלער זצ"ל היה קונה דוקא אצל ר' ישראל מאיר, ואמר: אני מעדיף לקנות "פורגאן" אצל ר' ישראל מאיר - אצלו אני בטוח שהכל נעשה כדון, מאשר ציציות מהודרות אצל אחרים, שאיני בטוח שהן כשרות כלל.

גם רבינו שליט"א היה קונה תמיד את הציציות אצל ר' ישראל מאיר, ופעם נשאל רבינו שליט"א האם אפשר לקנות אצל ר' ישראל מאיר למרות שאין לו "הכשר" משום ועדת כשרות, השיב רבינו שליט"א במכתב וז"ל:

בעזה"י כ"ח אדר תשמ"ח

הנני מכיר היטב את ידידי הרדי"מ יוטקובסקי שליט"א שהוא ת"ח וירא שמים ובקי בהלכות וציציות כשרות ומהודרות וגם אני משתמש בהן.

דו"ש

חיים קניבסקי

*

פעם שאל ר' ישראל מאיר את רבינו שליט"א: הנה הקב"ה הוא משפיל גאים ומגביה שפלים, לכאורה קשה בשלמא הקב"ה חפץ להעניש את הגאים ולהשפילם, אבל מדוע הוא מגביה את השפלים, והוא הענווים חפצים להשאר שפלים ואינם רוצים להתנשא, א"כ מדוע אין הקב"ה מניח להם אלא מגביהם נגד רצונם?

השיב לו רבינו שליט"א: הקב"ה מראה שהאדם אינו מחליט מה יהיה איתו.

*

ר' ישראל מאיר אמר בשם רבינו שליט"א, שאין ראוי לגנוז ספרים ישנים, כי אף שנגנזים בכבוד יש בכך בזיון מסוים, ולכן אף אם בלו יש להשקיע בכריכתם, ואף אם הוצאות הכריכה יעלו לכדי קניית ספר חדש. [וכן נוהג רבינו]

*

רבינו שליט"א העריך מאד את ר' ישראל מאיר, את חכמתו וישרותו, וסמך עליו בכמה ענינים ציבוריים ופרטיים, שאין כאן המקום לפרטם.

בסוף ימיו של ר' ישראל מאיר כשהיה מוטל על ערש דווי, הגיע רבינו שליט"א לבקר בבית החולים הרפואה "מעיני הישועה", כמ"כ באותם ימים נכנסו רופאיו של ר' ישראל מאיר לבית רבינו שליט"א, ורבינו שליט"א אמר להם בתחינה: תעשו מה שאתם יכולים כדי שהוא יבריא!

הנהגות תעניות

- א. סתם מים מ"מ נמנע מאכילה אף שסבור שהשונה בצום (מלבד ביי"ס) יכול לאכול. כן הבנתי ממה שאמר לי.
- ב. קודם מנחה לא טורח לחזר ליתן צדקה אא"כ הגיע עני, ונותן לו. עי' שו"ה תקס"ו ס"ק י"ב בפרטי המנהג ליתן צדקה במנחה דתענית. והעירוני שהרי נותן פעם אחת צדקה להרבה פעמים שיחול כל בוקר וכמו שכתבנו בהנהגות שחרית בהנהגת "ויברך דוד" וגם מחשב על צדקה של תענית שיחול מאליו.
- ג. אינו נוהג לומר באלוקי נצור רבון כל העולמים גלוי וידוע. ראה שו"ע תקס"ה ס"ד, ואמר לי שלא נהגו אצלם לומר זה.
- ד. כשחל תענית ציבור ביום א' אוכל סעודת מלוח מלכה סמוך לחצות ולא סמוך להבדלה כהרגלו. כדי שיועיל לו לכוח התענית דלמחר. (מתוך הספר "אין לו להקב"ה בעולמו" אלא ד' אמות של הלכה בלבד")

- א. בד' הצומות לא מחמיר לנהוג מהלילה כל העינויים. עי' מ"ב תקנ"ו דבעל נפש יחמיר בכל הצומות.
- ב. הרבה פעמים קודם שהולך לישון מתנה שיוכל לאכול קודם עלות השחר. עי' שו"ע תקס"ד א.
- ג. סבירא ליה שאם היה נצרך לבלוע תרופות ולשתות אח"כ, היה שותה עם התרופה מים מרים ולא היה מברך לפניו ואחריה מחמת מרירותם. וזה רק ביום כיפור, אבל בשאר צומות דעתו ודעת חמיו שאין להחמיר בזה. עי' שו"ה תרי"ב סעי' ו' לגבי יוה"כ עיקר דין אוכלים שאינן ראויים לאכילה. אבל אם נצרך לשתות מים שכאלו בתעניות אמר עננו כרגיל אחר ששתה ועלה לתורה כרגיל ונהג ככל דיני הצום ואמר לי שמים שכאלה לא נחשב שתיה כלל מדאורייתא. (ועי' רמב"ם פ"ה מיסה"ת ה"ח) וגם כאשר קשה לו לשתות מרים ושותה

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק